

NÉPNEVELŐK LAPJA

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI SZAKKÖZLÖNY.

Felelős szerkesztő: **SOMLYAY JÓZSEF.**

Laptulajdonos:

„Népnevelők Budapesti Egyesülete.”

Kiadó:

MÉHNER VILMOS.
Budapest, IV. ker. Papnövelde utca 8.

Megjelenik e lap minden szombaton.

Előfizetési ára:

Egész évre 4 frt.
Fél évre 2 frt.
Negyed évre 1 frt.
Pályázatok és egyéb hirdetések petit soronként 10 krral számíttatnak.
— Kéziratok nem küldetnek vissza. —

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőhöz:

Budapest, I. ker., Alkotás-utca 19. sz.

előfizetési penzek, reclamatiók és hirdetések a kiadóhoz:

IV. ker. Papnövelde-utca 8. sz.

küldendők.

A magyar tanítók háza.

A horvát „testvérek” néptanítói megteremtették hazájuk fővárosában az együvé tartozás tüzhelyét, felépítették Zagrábban a horvát tanítók házát. A nagy Magyarország tanítóinak nincs egy szobácskájuk, hol két ember bizalmas szót válthatna egymással. A „Budapesti Tanító-testület.” a „Népnevelők Budapesti Egyesülete” pusztán a hatóság jóindulatára utalva házról-házra kénytelen vándorolni.

Hát biz ez nem jól van így; a tanítótság vegye kezébe az ügyet, tegye magáévá az eszmét, építse fel „a magyar tanítók házát.”

Felmerült már nálunk is az eszme, de abban az alakban legalább, a melyben mi ismerjük, már születésekor kész volt a koporsója, melybe aztán szépen belefektették. Okosabbat nem is tehattünk. Emlékezzünk vissza a M. P. Szemle — rekte Rill József — házára, ezt gondoljuk. Ez a ház belesüppedt az egyenlenség ingoványába; de ha felépül sem a magyar tanítók háza, hanem a Rill Józsefé, melyben megfordulhatna ak vala a vidékről felránduló tanítók. Nem lett volna ez otthona a magyar tanítósnak, hanem a terv szerint is csak találkozási helye; pedig nekünk nem találkozási helyre, hanem otthonra van szükségünk, hol 1—2 napig mint sajátjában húzassa meg magát a vidékről felránduló rászorult szegény tanító; ház kell, melyben a tanítótság anyagi és szellemi életére vonatkozó köztevékenység meleg tüzhelyre találjon.

Testületek épen úgy, mint egyének erkölcsi értékét semmi sem képes annyira emelni, mint az erőt legjobban jelképező s tényleg annak valódi részét képező ingatlan tulajdon. Ez a magyarázata ama lázas tevékenységnek, melyet az emberek az ingatlan vagyonszerzése körül kifejtnek. Egyesek ily irányú törekvéseit gyakran koronázza siker, a testületekét — feltéve, hogy életrevaló a vezetés és megvan a kellő kitartás — mindig.

Nincs benne kétségünk, hogy a magyar tanítóság tevékenységét is siker fogja a fentebb érintett feltételek mellett koronázni.

Mi lenne „a magyar tanítók háza”-nak a célja? Első sorban az, hogy a tanítóság önértetét, összetartozandóságának érzetét növelje, létezését, erkölcsi erejét külsőleg hirdesse; másodsorban, hogy a tanítóság közéleti tevékenységének, kisebb arányú gyülekezéseinek, a budapesti tanítók szellemi és anyagi közéletének (Népnevelők Budapesti Egyesülete, Budapesti Tanító-testület, Segély-egyesület) állandó tanyája, az ország tanítóságának találkozási helye, a szegényebb s rászorult vidéki tanítók szállója legyen.

Hogy egy ilyen házra szüksége van az ország s Budapest főváros tanítóságának, fölőseges bővebben megokolnunk.

Tervezni, eszmékkel előállani könnyű, gondolják olvasóink, de nehezebb a megvalósítás útjait kijelölni s az alkotás munkájában cselekvő részt venni. Igaz. Ha az eszme oda érik, a cselekvés terén sem leszünk az utolsók. Egyelőre csak a figyelmet kívánjuk e nagyjelentőségű eszmére felhívni, mely minden körülmény között is méltó legalább arra, hogy a tanítóság tüzetesen megbeszélje; a mi, ha megtörténik, nem fogunk késni véleményünket a részletekre vonatkozólag is elmondani.

Már eleve is tanácsosnak véljük számot vetni egy keletkezhető aggodalommal. Nem lesz e az új dolog ártalmára az „Eötvös-alap” és tanítói árvaház ügyének? Véleményünk szerint nem. E két intézmény már — a mennyire a mostoha viszonyok között lehetett — meggyökeresedett a tanítóságban; hogy úgy mondjuk, megvan a maga áldozatra kész kis közönsége, mely az új dolog mellett is megmarad. A ház eszméje remélhetőleg ott is meg fogja törni a közöny jegét, hol a másik két nemes dolog hidegen fogadtatott.

A ház eszméjének megvalósítása különben nem egy-két nap munkája, nem is néhány lelkesebb tanító áldozatkészségét, hanem az egészét, különösen a fővárosiakét követeli s feltételezi a magyar társadalomét is.

Ezekben felszínre hoztuk az eszmét. A hozzászólásokat, a megvalósítás módozatait tárgyaló fejtegetéseket szívesen vesszük.

A 600 frt fizetési minimum.

Szeretve-tisztelt miniszterünkhöz benyújtott anyagi javadalmasításunkat célzó kérvény 2-ik pontja a mi részünkre 600 frt fizetési minimumot óhajt törvényhozásilag biztosítani. Ez összeget kartársaink közül is sokan, — (nem is említve a nagy közönséget). — „merésznek,” a valóságban „ideálisnak” tartják.

Ez összeghez kívánok szólni én is. Mielőtt a dolog lényegére térnék, szükségesnek látom rövid vonásokban működésünket, annak fontosságát s fizetéseinket, társadalmi életünk más hivatalnokaival, működéseik fontosságával, javadalmasításaikkal párhuzamba állítani.

Ki a tanító?

Hivatalnoka s egyik erős oszlopa az egyháznak, községnek, államnak: mélyebben analizálva a dolgot, azt találjuk, hogy a tanító bármily jellegű

iskolában működjek is, az állam javára működő hivatalnoknak tekinthető. Mint ilyen épen oly fontos teendőt végez, mint akár a tanárok, papok, közs. jegyzők, adótisztek, állatorvosok, őrök stb.

A nevelés épp oly fontos, becses kincse, kamatozó tőkéje az egyháznak, községnek, államnak mint más tőkék, más jövedelmező alanyok; az egyház, község, állam egyik gazdagsága az értelmes, művelt polgárokból becsültetik.

Mivel műveltebbek az állami testet alkotó elemek, annál biztosabb alapra van annak jövője fektetve, annál nagyobb becses, tekintélyvel bír az más államok előtt.

Mi tanítók neveljük az államnak a gondolkozó polgárokat, mi fejlesztjük az értelmiséget; e fontos ténykedésért jogosan elvárhatjuk, hogy épp oly becsesel bírjunk, mint más hivatalnokok.

Hogy hivatásunknak megfelelhessünk, általános képzettségre van szükségünk; míg ezt megszerezjük, sokat kell fáradnunk, küzdenünk s e mellett anyagilag is áldoznunk. — Sokan, nagyon sokan nem tudják ezt; azt hiszik, most is úgy van, mint régen: világosítsuk fel előjáróink közül azokat, kik talán képzettség hiány miatt a dolog mélyére látni nem képesek; lassák be helyzetünket, hogy mi is, mint a többi hivatalnokok, mert épp oly fontos, — talán fontosabb tőkét neveljük, gyarapítjuk az egyháznak, községnek, államnak mint amazok, velők arányos javadalmasra vagyunk méltók.

A tanítói fizetés aránytalanságát kimutatni nagyon egyszerű dolog. En ez aránytalanság kimutatásánál a fennálló viszonyokat veszem alapul s a számtanhoz folyamodom; a számok nem teltszajú reklamok, hanem leplezetlen, való s hű tükrei a jelenben fennálló aránytalanságnak.

Vegyük alapul a szellemi tőkét, mint értéket, mely után a többi hivatalnokok ugy, mint mi, fizetést, — melyet a tőke kamatainak vehetünk, — élveznek. Hány % -os a mi, hány % -os a más hivatalnokok szellemi tőkéjének jövedelme?

Vegyünk sorra egy pár példát! Tanárok, papok, közs. jegyzők, adótisztek, állatorvosok, őrök (— legyen szabad még hármat vennem, szükségem van rájuk) csendőrök, levélhordók, börtönőrök fizetését, képzettségét hasonlítom össze a miénkkel.

Mondjuk például, hogy egy évi iskolázás által szerzett tanulmány, szellemi tőke 250 frtot ér.

A középiskolai tanárnak, míg képesítését elnyeri, 16 évig kell iskolába járnia. (4 évi elemi, 8 gymn., 4 egyetemi tanulmány.) A tanári oklevél tehát $250 \times 16 = 4000$ frt tőkének felel meg. A középiskolai tanárok évi jövedelmének minimuma 1000 frtra tehető; mily % 1000 frt jövedelem 4000 frt tőke után?

$$100000 : 4000 = 25.$$

A tanárok tehát, — a munkát nem számítva, mert hiszen ez mindnyájunkkal közös — 25% -os jövedelmet élveznek.

Ily okoskodással a polgáriszkolai tanárok 15 évi tanulmányi alappal 700 frt fizetési minimummal 18½ % -os; (ez is aránytalanul kevés) a papok 16 évi tanulmányi alappal, 1000 frt fizetéssel 25% -os; az adótisztek 12 évi tanulmányi alappal, 600 frt fizetéssel 20% -os; az állatorvosok 11

évi tanulmányi alappal, 600 frt fizetéssel 21⁸/₁₀-os; az irnokok 8 évi tanulmányi alappal, 600 frt fizetéssel 30⁰/₁₀-os; a közs. jegyzők 10 évi tanulmányi alappal, 600 frt fizetéssel 24⁰/₁₀-os; a csendőrök, levélhordók, börtönőrök, sok helyt az iskolaszolgák 6 évi tanulmányi alappal, (ez is kérdéses) 300 frt fizetéssel 20⁰/₁₀-os jövedelmet élveznek.

A tanítói oklevél megszerzésére 12 évi iskolázás kell; a tanítói fizetés minimuma 300 frt.

$$30000 : 3000 = 10.$$

A tanítói oklevél tehát oly hitvány tőke, mely még oly arányban sem kamatozik mint a csendőri, levélhordói, börtönőri, iskolaszolgái állásokhoz szükséges alapismeretek, mert csak 10⁰/₁₀-ot jövedelmez.

Mi tanítók, „a nemzet napszámosai,* épp oly értékű munkát teljesítünk mint más hivatalnokok; tehát méltányos és jogos azon kérelmünk, hogy szellemi tőkénk épp oly arányban kamatozzék, mint a velünk egyértékű munkát végző hivatalnokoké: azaz legalább 20⁰/₁₀-ot. Ily számítás után mikor

a középisk. tanárok	1000 frt 25 ⁰ / ₁₀ ,
a polgáriszk. tanárok	700 frt 18 ¹ / ₂ ⁰ / ₁₀ ,
az adótisztek	600 frt 20 ⁰ / ₁₀ ,
az irnokok	600 frt 30 ⁰ / ₁₀ ,
az állatorvosok	600 frt 21 ⁸ / ₁₀ -os stb. évi jöve-

delmet élveznek, bennünket $\frac{30000 \times 20}{60000} = 600$ frt illet meg.

A 600 frt fizetési minimum tehát nem „merész összeg,* de nem is „légből kapott idea:* a tényleg fennálló viszonyokból a 2 × 2 derítette ezt fel!

Bár élvezhetnők már ez összeget, hogy az anyagi gondok igáiból a mellékes tanítások lelketölő nyügeiből felszabadulva, annál nagyobb lelki s testi erővel, ügybuzgalommal dolgozhatnánk szeretett hazánk nevelés-ügyének előbbvitelén.

A szép s nagy mondások, az ígéretek: ideális sovány fizetések, buzdítások. Ime!

„A tanítók olyanok, mint a harmat a fűszálon; ember, állat egyaránt földre tapossa azt; e közben meg sem álmodja, hogy a lehullott harmat nyomában mindenütt áldás terem.*

Gyönyörű, igaz, találó kifejezés! Fájdalom! hogy belőle magunk s gyermekeink részére egy harapás kenyérikét sem lehet elővarázsolni!

Tisztelt kartársaim! Előttünk a nagy munka: egyesüljünk! Vállvetett munkával, közös erővel s bizalommal előre, mindig előbbre! Addig is, míg méltányos kívánalmaink az ország színe elé kerülnek, reméljük a legjobbat, hiszen van reá most már reményekre jogosító alapunk; hassa át kebleinket a kartársi önzetlen, igaz szeretet, egymással való egyetértés, egyenlőség, tesvériség fenséges s magasztos érzete!*)

Simkó Endre.

*. Ez nekünk is leghőbb óhajtásunk. — Egyet azonban nem hallgathatunk el t. ügytársunk fejtegetésével szemben. A mily bizonyos, hogy kétszer kettő: négy, oly bizonyos az is, hogy ugrás nincs a természetben, sem az eszmék és intéz-

Hogyan javítsuk a nyelvtani (fogalmazási) gyakorlatokat?

— Módszertani kérdés. —

Vége.

Egy tanító, ki maga javítja ki a tanulók fogalmazási gyakorlatait, egy levelet ad fel kidolgozásra. Tíz tanulójától azonban igen rossz feladatot kapott, úgy, hogy azok értelmi, mondatszerkezeti, helyesírási hibákkal vannak teli. Mi tevő legyen? Maga írja le az egész feladatot? Azt csak nem teheti! Azt írja rá: „Újra kell kidolgozni!” De az a kérdés már most, hogy helyesen cselekedett-e ez a tanító? Határozottan felelhetem, hogy nem. Mert a jelen esetben a helyesírási hibákat leszámítva, úgy az értelmi, mint a mondatszerkezeti hibák vagy a gyakorlat hiányos előkészítéséből, vagy a tanuló figyelmetlenségéből származnak, mit a dolgozatnak újból való feladásával semmiképp sem vitt a tanító közelebb. Itt csak egy út van nyitva a tanító előtt: vagy újból előkészíteni a gyakorlatot, vagy semmit sem tenni. Azzal, hogy a feladatnak újból való kidolgozására utasítottuk a növendéket, semmit sem tettünk, mert az újra beadott feladat nagyon keveset fog különbözni az elsőtől, ha azt kellőleg elő nem készítettük.

De vegyünk egy más példát.

X. tanító például a hibáknak aláhúzása által javítja a dolgozatokat, mert meg van győződve, hogy ez által a gyermekeket önvizsgálódásra serkenti, tehát azt kívánja, hogy az aláhúzott szóban a gyermek a hibát felfedőzvé, azt maga javítsa ki. De ugyancsak megjárta, mert az osztálynak ¹/₄ része az aláhúzott szóban nem a hibát javította ki, hanem a meglevő jót is, mi az aláhúzott szavakban volt, hibának véelve elrontotta; mi természetesen nem annyira tanulságos, mint inkább bosszantó körülmény. Ime tehát a javítás ezen módjával nem hogy használt, hanem még ártott a tanító.

Vegyünk egy másik javítási módot, pl. azt, midőn a tanulók egymás feladatát javítják ki. E mód sem érdemel föltétlen bizalmat, mert a tanulók nem lévén egyformák, egy értelmesebb tanuló a hanyag tanuló felületesen készített feladatában sok hibát találván, a hanyag szomszéd irigység és megaláztatástól vezéreltetve oly szokat is kijavít, melyekben semmi hiba sincs, hogy így valamiképp a kettőjük között felmerült értelmi differenciát helyre állítsa.

mények fejlődésének menetében. A 300 frt fizetési minimum egy varázsütésre nem fog mindjárt megkészsereződni, bármily kézzelfoghatólag bizonyítsuk is be ennek nélkülözhetetlenségét. A fokozatos fejlődés processusán e kérdésnek is át kell mennie. Most még a kezdet kezdetén vagyunk; ott, hogy a hazai tanítótság egy tekintélyes részének még a törvény által elrendelt 300 frt minimális fizetése sincs meg. Jelenlegi közoktatásügyi miniszterünk — igen helyesen — ezt törekszik mindenek előtt megvalósítani. Az első lépést minden bizonynyal követni fogja majd a második s ezt ismét a harmadik. — Kérlelni lehetett a 600 frt minimumot, de erőles akciózt indítani meg annak megvalósítása érdekében, a nélkül, hogy az állami és társadalmi élet egyéb követelményeivel is számot vetettünk volna, bizonyára a legnagyobb meggondolatlanság lett volna, a mit saját érdekünk ellen követünk el. Azt mondjuk mi is, hogy tőrjünk s reméljük a legjobbat! Bízunk közoktatásügyi miniszterünk jóakarátában!

Szerk.

S ha ezekhez még hozzáteszem, hogy a genetikus javítási mód még a kevés számú tanulóval bíró osztályokban is keresztülvihetetlen, miután a módszer sok időt igényel, azt hiszem, hogy kimerítetten rövid kritikáját a leginkább divó javítási módoknak s így bátran elmondhatom az e tekintetben követendő eljárásról táplált egyéni nézetemet.

1. *A tanító leghelyesebben cselekszik, ha a nyelvtani (fogalmazási) gyakorlatokat színes tinta- vagy írónnal maga javítja ki.*

E javítási mód, — feltéve mindig, hogy a tanító az előkészítés munkáját lelkiismeretesen elvégezte, — még a legkevesebb anomáliát szüli. S általánosságban még azért is a leghelyesebb mód ez, mert a célt, melyet a gyakorlatok javítása által elérni akarunk, a hibára való figyelmeztetést a gyermeknek minden kétséget kizárva helyesnek kell találnia, mi által a tanulóknak a javítás helyességében vetett hitét nem dobjuk oda esetleges kételyeknek, mint ez pl. a szomszédok vagy sédátorok által eszközölt javításnál előfordul. De azért helytelenül ítélne az a tanító, aki ezt a módját a javításnak az egyedül üdvös, célirányos s minden tekintetben kifogástalan módnak merné kikiáltani. Megvannak ennek is a maga hibái és hátrányai. A hibák kifürkészése alkalmával a gyermeknek megfeszített gondolkodása és ítélethozatala ezen javítási módnál teljesen ki van zárva, azért

2. *A hibáknak egyszerű aláhozása által történő javítási mód, ha az a maga helyén alkalmaztatik, igen üdösnek bizonyul.*

E javítási mód alkalmazásánál azonban óvatossággal legyen a tanító. Ne higgye, hogy azt az egész osztály fogalmazási gyakorlatainál alkalmazhatja. Egy gyenge, felületes gyermek gyakorlatának hibáit ugyan hiába húzza alá, mert a gyermek azt nem nagyon fogja kijavítani tudni. Ezt a módot csakis oly helyen alkalmazhatja a tanító, ahol meg van győződve, hogy a gyermek figyelmetlenség és felületesség következtében adott be oly rossz feladatot, mert máskor jobban szokott dolgozni. Természetes, hogy az ilyen gyermek, különösen egy pár dorgáló szó alkalmazása után, megfeszített gondolkodás mellett ki is fogja a legtöbb hibát találni. Ez a módszer tehát csakis ilyen esetekben alkalmazható. Ellenőrzés itt is szükséges a tanító részéről.

3. *A szomszédok vagy sédátorok általi javítási módot is használhatja a tanító olykor-olykor, ha a javítást kellőleg átvizsgálja és ellenőrzi.*

A sédátorok és a szomszédok által történő javítási módnak hívei azt hangsúlyozzák, hogy e javítási mód a gyermekek tárgyi ismereteit, nyelvezetét és helyesírási képzettségét nagy fokban van hivatva előmozdítani. Ezt tagadni nem lehet. Mert másokban a hibát könnyebben megtaláljuk, mint magunkban. Ez azonban csak akkor áll, ha a javító tanuló vagy sédátor magát semmitéle szevedély által nem hagyja befolyásolni, s mindenkor a tiszta igazságot szolgálja. Pedig ez nagyon bajos dolog ám! A tanító legnagyobb ébersége és erélye mellett is számtalan oly eset fordul elő, melynek helytelen és káros következményei a személyeskedés, az irigység, harag, gyűlölet és egyéb rút szenvedélyek felköltésére elég tárt nyitnak, de nem arra, hogy a tanító erkölcsi nevelését előmozdítsák.

A javításnak ezt a módját föltétlenül acceptálni annyi volna, mint a személyes gyűlölet, az irigység és a bosszu démonait az iskola falai

közé huzcolni. Én az iskolát, — és itt megint csak Diesterweggel tartok, — egy szeretettől áthatott, de azért despotikus kormányformájú kis társadalomnak gondolom, melynek egyedüli auctoritása, bírása csak a tanító lehet. Ha pl. más, mint a gyermek gyermek fölött hozhat ítéletet bármely esekélynek látszó, de azért erkölcsi súlylyal bíró dologban is, a tanító csak ellenőrévé válik ezen ítéleteknek. De meg a dolog lélektani következtetése is azt hozza magával, hogy az a gyermek, ki egy most tanult szabályra, vagy most először fogalmazott írásműre készített gyakorlatot, tehát még a bizonytalanság és járatlanság bélyegzi kísérletét, ugyanabban az időben bírása legyen ugyanoly, vagy tán valamivel gyengébb tehetségű tanulóársának? Ez a szomszédok által történő javításnál pedig csak előfordulhat. Ha a szomszédok és sédátorok által történő javítási mód között választanom kellene, én az utóbbit választanám, mert a sédátorok rendszeren az osztály értelmesebb tanulói közül valók és így a javítás helyesebb lesz. Itt meg az a bökkenő, hogy a tanuló által történő javítás előnye t. i. a nyelvtörzék fejlesztése és a nyelvtudás izmosodása csak egynehány már úgy is jelesemb tanulónál éretik el, miután a sédátorok legtöbbször azokból választatnak. Egy szóval mind a kettőnek megvannak a maga előnyei, de hátrányai is; és csak a tanítón mulik, hogy melyiket választassa.

4. *Alkalmazza a tanító a közös javítási módot is.*

Eme javítási mód, a mikor a tanulóknak eredményben egyformán készített feladatokat kell elkészíteniök, minden kétséget kizárólag a leg-helyesebb és legrövidebb eljárás. Es különösen, ha a tanító a közös javítást az iskolai táblán végeztetve a hibáknak rávezetés által való javítását eszközli, akkor e mód a legeredménydúsabbak közé tartozik. Ismételt átnézet a tanító részéről itt is megkívántatik.

5. *A javításnak azt a módját, mely szerint a gyermeket saját hibáinak felkeresésére vezettjük, igen helyesen gyakorolhatja a tanító.*

Természetes, hogy egy osztályban, hol 30—40 gyermek foglal helyet, ezen módját a javításnak nem alkalmazhatja a tanító, bár tagadhatlanul az eddig ismert módszerek között ez a legcélravezetőbb. Privát oktatásban részesülő gyermekeknel, vagy egy kis csoport fogalmazási gyakorlatait ekként javítani, kifizeti azt a fáradságot és időt, melyet reá szentelünk.

Osztálytanító, kinek 2—4 nyelvtani (fogalmazási) óra alatt 40—60 sőt ennél is több tanuló gyakorlatait kellene javítani, ha csak csupa házi feladatokat adna is, nem győzné a munkát.

Es most, midőn anyagomat kimerítettem, azon eljárási módok között, melyeket elmondottam, — röviden összefoglalva, — a következőket tartom legcélszerűbbeknek, mely véleményem e tárgyban a felvetett kérdés tételül is szolgálhat:

1. A nyelvtani (fogalmazási) gyakorlatok javítási módjai között alig van egy is, melyet a tanító ne használhatna. Mégis leghelyesebben jár el, ha

2. Eredményben egyforma gyakorlatoknál a közös javítási módot, különben

3. Színes czeruza- vagy tintával maga javítja ki a feladatokat.

4. A hibáknak aláhuzás általi javítását csak jelesemb tanulónál alkalmazza.

5. A szomszédok (tanulók) általi javítást csak ritkán és könnyebb feladatoknál; a sédátorok általi javítást (a hol e rendszer be van hozva) szintén használhatja.

6. Maga a feladat készítője által förtendő javítás (rávezetés által) ha arra elegendő idővel rendelkezik a tanító, kitünő javítási módnak bizonyul.

Szabó Lajos.

Nyílt levél

Író dr. Komlóssy Ferencz szerkesztő és laptulajdonos úrhoz!

Egyik vidéki városban alkalmazott s katolikus iskolában működő tanító ügytársam e napokban megküldte nekem a fűdő úr által szerkesztett „Népközevelő” című kath. nevelésoktatásügyi lapnak két példányát oly megjegyzéssel, hogy íme, ilyen a mi „hivatalos” szellemi táplálékunk.

Mióta a szerkesztői tollat letettem s nem vagyok most már kénytelen minden tanügyi cikkről hivatalosan tudomást venni, azóta sem volt szerencsém b. lapjához, s most kíváncsian lapozgatván a küldött két példányt, őszintén meg kell vallanom, hogy találtam bennök olyanokat is, a miket nem „hivatalosan” is át lehet olvasni.

Nagy meglepetésemre azonban a „Tánczolja édes gyermekem!” feliratú cikk olvasása után arra a meggyőződésre kellet juttanom, hogy b. lapjának munkatársai közé tévedhetett egy teljesen ignoráns ember, egy, az igazság rovására magának nagy költői szabadságokat megengedő és még kissé fogyatékos ítélő erővel megáldott egyéniség, egy valóságos Don Quixotte, a ki minden illedelmet föltre téve, jó nevelésű emberhez nem illő módon és hangon neki megy a fővárosi községi iskolai és polg. iskolai igazgatóknak azért, mert tanácsi engedélylyel télen néhány heten át az önként jelentkező tanulókat felügyelők mellett a tánczra is oktatják; sőt megrója a fővárosi tanácsot is, a mért hogy megengedi, hogy a táncztanítás által sok gyermeket a mérgezésnek, sőt a halálnak kitéve — föltálat. (Kérem, ezek a cikkíró szavai.)

Hogy ha a cikk alá írt „Figyelő” a tárgynál maradt volna s azt objektív módon tartott megjegyzésekkel kíséri, akkor hasonló tárgyilagossággal védelmeztem volna a magam, illetőleg a magunk álláspontját. Meg tudnék neki még akkor is bocsátani, ha némi szellemességgel cselekedte volna meg a személyeskedést, mert akkor legalább mély hálára kötelezte volna le maga iránt azokat, a kik az egészséges nevetést nagyra becsülik.

Mint hogy azonban sem objektivitás, sem pedig egy árva szellemi szikra sincs a cikkben, hanem van benne sok valótlanság, mely számalomra méltó külalakot nyert: továbbá, mert annak az éle főként csekélységem ellen van irányozva: azért csak néhány szóra tartom azt érdemesnek.

A támadó cikk nem említ ugyan sem nevet, sem iskolát; de készít az én csekély személyemről — ezt is bizonyosan csak hallomásosok után cselekszi — egy szellemi torzképet, a melyben, minthogy van mégis egy-egy oda illő vonás, tehát okvetlenül magamra kell ismernem „az egy igazgatóban.” A következő számban már önként bevallja a jámbor, hogy kissé elvetette a súlykot, mert hiszen, mint az ő cikornyás és zama-

tos eszmadia szólamával mondja, tévedett abban, hogy „az ő (ez az „ő“
„én“ volnék) bölcsességétől duzzadó eszének megmérhetlen egén termett e
csillag“ (t. i. a táncztanítás eszméje), „hanem már előtte is több iskolában
tanították azt:“ — tehát a megrovást kiterjeszti a többi igazgatókra is.
Szíveskedjék kérem még a budapesti angolkisasszonyok iskola-
igazgatóját is közénk venni s még a többi kath. zárdai iskolákat
is, a melyekben évtizedek óta tanítják a tánczot, mert így még köny-
nyebben el fogjuk viselhetni az igazságosan megosztott „megrovási
kalandot.“ Persze, ez újabb felfedezésén ujjongó „Figyelő“ mindezekről
nem birhatott még tudomással.*)

Főtisztelendő Szerkesztő Úr! Engedje meg nekem alapos kételyemet
kifejeznem a fölött, hogy ezen izetlenkedésekkel s valótlanúságokkal telt
cikket a lapnak valamely nagykorú munkatársa írta legyen.

Tájékozatlanságából, következetlenségeiből, valótlan állításaiból s fő-
képen neveletlen s minden tisztességet nélkülöző hangja után következ-
tetve azt kell hinnem, hogy a cikk írója nem lehet más, mint valami
éretlen s egyúttal vásott diákember. Jól nevelt egyéniség, a ki hozzá
még a népnevelők nevelője gyanánt akar szerepelni, s így mások
nevelésére is hatni akar, nem szokott úgy beszélni, a hogy ez a derék
„Figyelő.“

Kérem tisztelettel: figyeltesse és szivleltesse meg ezzel a
vásott ifjúval egyelőre ezt a jóakaró tanácsot: „Igazság minde-
nek fölött, ez a főszabály nyilvános téren és magánélet-
ben. A ki e szabálytól mások érzelmeivel eltér, az nem
lehet jó ember.“ Hát tisztességes lehet-e?

Sretvizer Lajos,
fővárosi igazgató-tanító.

TÁRCZA.

Kisdednevelés a magas északon.

— Az orsz. kisdednevelési kiállítás alkalmából tartott előadás. —

Hölgyeim és Uraim!

Bizonyára vannak Önök között is némelyek, kiknek szemébe tűntek
e kiállítás néprajzi csoportjában azok a sajátyszerű, állapotörbe bujtatott
alakok es azok a kezdetleges nyírhej bölcsők. Egyesek a kiállítás látoga-
tói közül, főleg, mint értesültem, vidékről felrándult néptanítók, megütkö-
zéssel tekintettek az idegenszerű különlegességekre, sőt nem ijedtek vissza
attól sem, hogy kiállítatásuk felett kimondják megsemmisítő ítéletüket.
Ez ítélet éppen nem jogtalan.

*) Egerben pl. a bold. Bartakovics érsek el nem mulasztotta volna egy évben
sem, hogy a nőnevelő zárdai kis növendékeinek évi táncz vizsgálatán meg ne jelen-
jen. A min a bigotteria dühöngeni tud csak, a z on a felvilágosodott, jószívű érsek
szívükből tudott örülni.
Sr.

Mi tanulság is vonható le a távol Észak-Szibéria kisedneveléséből? E tárgyak kiállítása megokolást, a tárgyak maguk magyarázatot igényelnek.

E méltányos kívánságot teljesíteni, mint kiállítónak, nekem kötelességem, és e kötelezettségem teljesítése egyetlen célja igénytelen előadásomnak, a melyet szíves figyelmükre méltatnak.

Egy kis képet ohajtok bemutatni a kezdetleges népélet kisedneveléséből azon reményben, hogy egy és más tanulság is levonható lesz belőle.

A velünk nyelvileg oly közel rokon vogulok és osztyákok földjére viszem önöket: az észak-szibériai fenyves rengetegek és erdőtlen tundrák világába. Abban a hideg világban a kised az, a ki legkevésbé érzi a ridegséget, a kit hevít, megvéd, eltet az anyai szeretet melege. E „vadnak” nevezett anya már a szülés előtt gondoskodik magzatáról. Már akkor készíti kezdetleges bölcsőjét a nyáron gondosan összehordott nyírhéjból.

A nyírhéjat benedvesítvén, megadhatja neki a kívánt időmot és a rénszarvas-ínból készült fonállal varrja össze a részeket. A bölcső díszítése különös tárgya az anyai büszkeségnek, és az nem áll egyébből, mint a sok munka árán, késsel a bölcső oldalára karczott hagyományos időmókból.

Mikor azután jön a szülés ideje, a vogul asszony elválik férjétől és egy külön sátorban vagy faépületben, melyet sätornak neveznek, telepszik meg. A nőt ugyanis ilyenkor tisztátalannak tartják és férfinak tilos a vele való érintkezés. A szülés percei összecsofítják a kis falu asszonyait és mindenik igyekszik értekesíteni tapasztalatait.

Ha azután mind e tapasztalat meddő marad, akkor valami „fontos akadálynak” kellett közbejönni. A baj okat vagy a szenvedő anya, vagy annak férje hibájában keresik. Vallatóra fogják az asszonyt: mindig hü volt-e terjéhez? E sajtyszerű kérdésre, azt állítják, hogy mindig őszinte a felelet. Ha azonban a gyötörődés még tovább is tart, akkor a férjnél is hasonló vallatással alkalmatlankodnak. Erős meggyőződésük, hogy e vallomások őszinteségétől függ a megkönnyebbülés. Bármily természetűek legyenek is e vallomások, azoknak komolyabb utókövetkezményei a különben nem épen könnyűvérű házastársak között lenni nem szoktak.

Mikor a magzat megszületett, a levágott köldökzsinórt rongyokba takarva nyírhéjdobozba helyezik. E dobozra helyenként kis újjat és nyilat függesztenek, ha fiú, és tűt ezernával, ha leány született, hogy az előbbiből derék vadász, az utóbbiból ügyes háziasszony váljék. A dobozokat a falu közelében egy bizonyos fára akasztják, mely néha egészen tele van e sajtyszerű díszítéssel.

Az újszülött első fűrösztése hideg jég- vagy hóvizben, vagy magában a hóban történik. Innen kivéve rón-borju bőrbé burkolják és egy felette kezdetleges nyírhéj teknőcskébe helyezik. Ebben tölti a csecsemő az első 6 hatét. Ekkor az anya különböző tisztítószereknek (melyek között legfontosabb és becsesebb a hódpézsmá) elfüstölése által megtisztulva elhagyja a „kis házat” és visszatér férjéhez.

Ha a szülés utazás közben történik, akkor az asszony az utolsó órákig folytatja útját, és például egy éjjel a szülés megtörténvén, ismét tovább indulhat. Ilyenkor neha megesik az is, hogy a szülés minden idegen segítség nélkül történik.

Az első hat hét elteltével előkerülnek a tulajdonképeni bölcsők. Ezek

kerü
osztó
adott
keve
alulr
köve
lapot
dos
csem
valók
felett
hozza
ezzel
az éj
hogy
himb
aljá
vezi
a zsi
mint
kel, a
hoz t
tete
és sol
borita

áll. p
nevel
ügy n
legi t
minda
társad

nyitot
hogy
József
— Ez
adott
r édy
adván
követk

néplés

kerülékes alakuak és felszerelésük a legelénkebb bizonyítéka az anyai ösztön, szeretet melegének és találékonyságának az alkalmazkodásban az adott viszonyokhoz. Más a nappali, más az éjjeli bölcső, de lényegükben kevés eltérést mutatnak. Mint említettük már, nyirhéből készülnek. Legalulra, hogy a bölcső tisztán maradjon, nyirhéből készítenek. Legkövetkező apróra tördelt korhadt fából, melyet, mint az alatta levő nyirhéből is, időnként a tisztaság céljából megújítanak. E fölé helyezi a gondos anyai kez a puha, meleg rénszarvas szőrt, melyen a meztelen csecsemő fekszik. E szőrök a rénszarvas torok táján levő hosszú szőrből valók. Takaróul rendszeren a kellemesen puha rénborjubőr szolgál, mely felett zsinetek erősítik a csecsemőt a bölcsőhöz, miáltal az ehhez annyira hozzá van növe, mint nálunk a bölcsőhöz. A fej alá rénszarvas szőrt vagy ezzel kitöltött vánkost helyeznek. A nappali bölcső csak abban különbözik az éjleltől, hogy a vánkost helyét rénszőrrel kitöltött támla képezi, úgy hogy a gyermek ebben mindig ülő helyzetben van. Az éjjeli bölcső nem himbálható, a nappalit azonban a házban vagy sátorban felakasztják és az aljához erősített zsinagnél fogva himbálják ide oda. E himbálást az anya végzi, valami egyhangu dallamot dudolva munkája közben, lábával himbál, a zsinag egyik végét ehhez erősítven. A csecsemő úgy van a bölcsőben, mint nálunk a pólyában. Abban szoptatja az anya magzatát, és ha útra kel, abban veszi hátára oly módon, hogy a bölcső támlája az anya hátához támaszkodik és a csecsemő mindvégig ülő helyzetben maradván, tekintete az anya tekintetével ellentétes irány felé irányul. Nyáron a nap heve és sok ezernyi szunyogjai, télen a hó ellen védelműl a bölcsőre kendőt borítanak, melyet egy felkörös abroncs tart fel.

(Vége következik.)

Pápai Károly.

Zirzen Janka jubileuma.

Megható, szép ünnepély folyt le e hó 19-én a VI. ker. Andrassy-úti áll. polg. tanítónőképző-intézet dísztermében. Zirzen Janka igazgatónő nevelői munkásságának 50. évfordulóját ünnepelték meg e nap a nevelésügy munkásai, a nemes szívjóságú s páratlan tapintatú nő volt és jelenlegi tanítványai. Bár családias színezetű volt az ünnepély, a tágas terem mindamellett zsufozásig megtelt ünneplő közönséggel, kik közt állami és társadalmi életünk nem egy kitünőségét láttuk.

Az ünnepélyt d. e. 10 órakor Péterffy Sándor, rend. biz. elnök nyitotta meg mély érzéssel mondott szép beszéddel, melyben felemlítette, hogy ép e napon van 20. évfordulója annak, midőn a lánglelkű br. Eötvös József Zirzent a budai áll. nőtanítónőképző-intézet igazgatójává kinevezte. — Ezután küldöttség ment az ünnepeltért, ki a növendékek szépen előadott kardala közben lépett a terembe. — Az üdvözlések sorát dr. Verédy Károly, f. v. kir. tanfelügyelő nyitotta meg, meleg szavak kíséretében adván át az ünnepeltnek gr. Csáky Albin, közoktatásügyi miniszternek következő tartalmu üdvözlő iratát:

Fogadja nevelői pályán való működése ötvenedik évének megünneplése alkalmából teljes elismerésemet, melyet annál nagyobb örömmel

és készséggel fejezek ki nagyságodnak, mert ez ünnep alkalmat szolgáltat nekem megemlékezni azon érdemeikről, melyeket hosszú tanítónői és igazgatónői tevékenysége ideje alatt a hazai nőnevelés és tanítónőképzés körül szerzett. — Kívánom, hogy azon boldogító önrészt, melylyel nagyságod a lefolyt 50 évre visszatekinthet, teljes testi, lelki erővel még sokáig élvezze és jelenlegi magasztos hivatásában áldásos működését még számos évekig folytathassa.

E lelkes eljenzéssel fogadott üdvözlés után Komáromy Lajos, az intézet tanári testülete nevében mondott szép beszédet, méltatván az ünnepeltnek a nevelésügy terén 50 éven át szerzett érdemeit. — Melyen megemlékező és valódi szónoki remekmű volt azon beszéd, melylyel Lázár Gyuláné, Kasztnér Janka, a kolozsvári tanítónőképző-intézeti igazgatója üdvözölte Zirzent a volt tanítványok nevében. A jelenlegi növendékek részéről Fodor Ernike érzéssel teljes szép szavakkal üdvözölte az igazgatót. Majd Sarcsevits Betti, a gazdasszonyok árvaházának igazgatója szólott meleg hangon, átadván Zirzennek azon 2000 frtot meghaladó összeget, melyet a volt növendékek a „tanítónők otthoná”-ban létesítendő Zirzen-alapra gyűjtöttek. — A tanítóképző-intézeti tanárok orsz. egyesülete, a tanszermúzeum állandó bizottsága s a budai két képezde nevében Gyertyánffy István üdvözölte Zirzent szép beszéddel. Ezután Tóth József a Mária-Dorothea-egyesület s a tanítók árvaháza nevében intézett rokonszenves beszédet az ünnepelthez. Saffáry k. a. a Mária-Dorothea-egyesület női szakosztálya részéről küldöttség élén üdvözlé Zirzent.

A fővárosban levő nevelésügyi egyesületek is eljöttek az ünnepélyre, lerovandók a tisztelet és hála adóját a nevelésügy fáradhatatlan munkása iránt.

A „Budapesti Tanító-testület” nevében nagyobb küldöttség élén Jény József, elnök üdvözölte az ünnepeltet. A „Nepnevelők Budapesti Egyesülete” részéről három-tagu küldöttség vett részt az ünnepen, ennek nevében Vajdai Gusztáv mondott szép beszédet, átadván egyuttal az ünnepeltnek az egyesület következő tartalmu üdvözlő iratát:

„Nagyságos Igazgatónő! Elismert igazság, hogy a nevelés teszi az embert igazán emberré. Drágább kincsét a szülő nem hagyhat örökül gyermekének, mint ha őt jó nevelésben részesíté. Ez az eszme, ez a törekvés uralja a szegények kunyhóit, ez veszi hatalmába a dúsgazdagok palotáit. — Mint minden magasztos eszmének, úgy a nevelésnek is vannak lelkes művelői, vannak fáradhatatlan, buzgó apostolai. — Nagyságod egyike hazánk azon nemes-érelmű, nemes-gondolkozásu honleányainak, kik szent lelkesedéssel s igaz szeretettel karolták fel a nevelés ügyét. Nagyságod élete szorosán egybe van forrva a magyar nemzeti nevelés magasztos eszméjével. — Mint egyik úttörőjé s a nehéz munkában soha fáradni nem tudó apostolatát üdvözlé Nagyságodat a „Nepnevelők Budapesti Egyesülete” ötven éves nevelői s tanítói munkásságának öröm-ünnepén ama kiváló sikerekért, melyeket Nagyságod küzdelemteljes pályáján különösen a nemzeti nőnevelés terén felmutatott. — Odaadó munkásságát ha nem is tudjuk kellőleg méltányolni, de mélyen érezzük, hogy nemzetünk boldogítása érdekében végzett magasztos munkájáért mi: pályatársai is tartozunk valamivel, tartozunk az elismerés adójával, tartozunk a legmélyebb tisztelet, a hű ragaszkodás és nagybecsülésünk nyilvánításával. —

Ez ér
kérve
minél
végze
képür
Kivál
dunk
Budap
elnök.

ség é
neki
biz.
ünnep
szólás
nevel
el tud

elérz
tetésé

léséve

száll

denha
nak o

Igazg
rossy
tok az
Iskola

zon
Felmé
Antal
A mu
Tanul
iskola

tanévr
2. Tan
Tanes

Ez érzelemmel szívünkben üdvözöljük Nagyságodat a mai öröm-ünnepen, kérve a Mindenhatót, hogy drága életét a nevelés szent ügyének még minél hosszabb időn át tartsa meg s legyen nekünk a nevelés pályáján végzendő munkánkban mindenkor biztatónk s feledhetetlen drága példaképünk! — Isten áldása kísérje Nagyságodat minden munkájában! — Kiváló mély tiszteletünk s hű ragaszkodásunk nyilvánítása mellett maradjunk — Budapestben, 1889. évi november hó 19-én — a „Népnevelők Budapesti Egyesülete” nevében — alázatos szolgálói: Vajdai Gusztáv, elnök, Somlyay József, titkár.

— A „Budapesti (budai) Tanító-egylet” nevében három-tagu küldöttség élén Almásy János üdvözölte az ünnepeltet, átnyujtván egyuttal neki az egyesület üdvözlő iratát. — Az Eötvös-alap gyűjtő és kezelő orsz. biz. nevében Lakits Vendel mondott megleghangú üdvözlő beszédet az ünnepelthez. — Végül Szász Károly, ref. püspök tolmácsolta szokott ékes-szólásával háláját a szülők nevében azon nő iránt, ki az iskolai és családi nevelés közt fennálló féltékenykedést ritka nevelői talentumával oly szépen el tudta osztalni.

Könyvek gyűltek az ünneplők szemébe, midőn Zirzen, mélyen elérzékenyedve, rövid szavakkal mondott köszönetet a nem várt kitüntetésért.

Az ünnepélyt a növendékek szép karéneke zárta be a Hymnus elének-lésével.

A jelen voltak közül számosan vettek részt este az István-főherczeg szállodában rendezett társas-vacsorán.

Vázlatos ismertetésünket azon jó kívánattal zárjuk be, hogy a Mindenható nyujtsa minél hosszabbra annak életét, ki a nőnevelés terén hazánk-nak oly kimondhatatlan nagy szolgálatokat tett.

ISKOLAI ÉRTESEITŐK.

(Vége.)

35. A **bilkei** állami elemi népiskola és állami kiseddívó-intézetek. Igazgató Radics Mihály. A tanító-testület tagjai: Leviczky István, Majorossy István, Mázgon Mária, Orbán Mária, Törös Sándor. Tartalom: Adatok az iskola történetéhez. Statisztika. A múlt év nevezetesebb eseményei. Iskolai hatóság. Erdemsorozat. Értesítés.

36. A **kiskun-félegyházi** állami tanítóképző-intézet. Igazgató Zajzon Dénes. A tanár-testület tagjai: Chobodiczky Alajos, Egner Adolf, Felméri Albert, Kardhordó László, Kovács Sándor, Reich Mór, Szőke Antal. — Tartalom: Igazgató-tanács. Tanár-testület és intézeti személyzet. A múlt év lefolyása. Tanterv és tankönyvek. A növendékek névsora. Tanulásbeli előhaladás. Statisztika. Tanszerek és felszerelések. Gyakorló iskola. Értesítés a jövő évre.

37. A **lévai** m. kir. áll. tanítóképezde XIII. értesítője az 1888/9-ik tanévről. Szerkesztette Szabó Lajos, igazgató. Tartalom: 1. Igazg.-tanács. 2. Tanári testület és egyéb személyzet. 3. Tantárgyak és tankönyvek. 4. Taneszközök. 5. Növendékek. (Az I. évtolyamot 24, a II-at 14, a III-at

16 s a IV-et 6 növendék látogatta. Jeles eredménnyel vizsgázott 19, jó osztályzattal 31, elégséggel 6 s elégtelennel 2, javító vizsgálatra utasított 2) 6. Attekintés. 7. Zár- és tanképesítő vizsgák. 8. Segélyezés. 9. A növendékek fegyelmi ügye. 10. Egészségi állapot. 11. Gyakorló iskola. 12. Az intézet 1888-9. évi kiadásai. 13. Adatok a lefolyt tanévről. 14. Zárzó. — Tanári testület: Szabó Lajos, igazgató, dr. Halasy Kálmán, Holló Sándor, Pazár Károly, Kriek Jenő, Svarba József, tanárok; Ráthy László, Tolnay Dénes és Kohn Ambrus hitoktatók.

IRODALOM.

— „Felső Oktatásunk Reformja.“ Válasz az „Egyetértésnek.“ „Pester Lloyd-nak.“ „Budapesti Szemlének“ és „Nemzetnek.“ Irta: Fenyvesy Ferencz, országgyűl. képviselő. Budapest, Révai testvéreknél, 1889. Ára 20 kr.

— **Tanítók zsebnaptára.** Igen díszes kiállítású naptár jelent meg Légrady testvéreknél az 1890. évre György Aladár, ismert nevű írónk szerkesztésében. A XV. évfolyambeli naptár sok hasznos tudnivalót tartalmaz. A naptári részen s a jegyzetekre szolgáló számos tiszta lapon kívül benne találjuk a fontosabb miniszteri rendeleteket, a népoktatásügy fejlődésére vonatkozó adatokat, a közoktatásügyi miniszter jelentésének ismertetését, az iskolák tökécsített vagyonára, a tandíj és iskolai adó kérdésére, a nevelők képzésére, az ország közoktatási tanács szervezetére és egyéb szükséges tudnivalókra vonatkozó adatokat. A gazdag tartalmu közleményeket czimtár és más hasznos tudnivalók egészítik ki. Az izléssel kiállított naptár ára 1 frt 20 kr. Kapható Légrady testvéreknél Budapest, V. ker. Nádor-utca 7. sz. Melegan ajánljuk ügytársaink figyelmébe.

VEGYESEK.

— **Meghívó.** A „Népnevelők Budapesti Egyesülete“ f. é. december hó 7-én szombaton d. u. 6 órakor az V. ker. Vigadó-épület I. emeleti éttermében feljárt az oldal-lépcsőn rendes közgyűlést tart, melyre az egyesület tagjait, a tanfőnököket és tanügybarátokat tisztelettel meghívjuk. — **Tárgyak:** 1. Az iskolai irkákról. Ertekezés. Sretvizier Lajostól. — 2. A lap kiadásának ügye. — 3. Tiszteletbeli tagok választása. — 4. Szerkesztő- és alelnök választás. — 5. Folyó ügyek. — 6. Indítványok. — Gyűlés után a Vigadó helyiségében társas-vacsora lesz tetszés szerinti választékkal. — Budapestben, 1889. évi november hó 29-én. **Vajdady Gusztáv**, elnök. **Somlyay József**, titkár.

— **A közoktatási miniszter elismerése a tanügy érdemes munkásai iránt.** A vallás és közokt. m. kir. miniszter Budapest főváros kir. tanfelügyelőjéhez 1889. november 15-én 2530. (elnöki) sz. a. a következő rendeletet intézte: „Tudomásomra jutván, hogy Jeny József budapesti községi elemi népiskolai igazgató-tanító f. é. november hó 16-án harmincz évi szolgálata évfordulóját ünnepli meg, megbízom Nagyságodat, hogy nevezetnek, ki évek hosszú során át igazgi odaadással és a legszebb eredménnyel szolgálta a tanügyet és már évek óta mint a fővárosi tanítói testület elnöke is buzgó és sikeres munkásságot fejt ki, ez alkalomból legmelegebb elismerésemet nyilvánítsa.“ — Budapestben, 1889. november 15. — **Gróf Csáky**, s. k. — Mint már tudjuk, szeretett tanfelügyelőnk a legkészségesebb örömmel felelt meg a Jeny-ünnepélyen a miniszter megbízásának. Oszintén kívánjuk, hogy közoktatásügyi miniszterünknek minél többször legyen alkalma a lelkesítés e nemes eszközét igénybe vennie.

— **A kir. tanfelügyelő uti átalánya és irodájának ellátása.** Ungvármegye közg. bizottsága folyó havi ülésében elhatározta, hogy a kir. tanfelügyelő utazási átalánya és irodájának ellátása tárgyában lépéseket tesz a vallás és közokt. miniszteriumnál. A Tabódy főjegyző tollából eredt terjedelmesebb felterjesztésből közöljük a következő általános érdekű részeket: „A kir. tanfelügyelők irodai munkakörének szűkebbre vonása tárgyában folyó évi október hó 19-én 411. eln. szám alatt kelt nagybecsű körrendelete által örömmel vettük tudomásul a Nagyméltósági Miniszterium oda irányzott törekvését, hogy a kir. tanfelügyelők az iskolák gyakoribb látogatása és az iskolai hatóságok valamint a tanítókkal személyes érintkezés tekintetében képebbé tétessenek. — Azon meggyőződésben vagyunk azonban, hogy a jelzett irányban jövőre igényelt fokozottabb tevékenysége a kir. tanfelügyelőknek teljes joggal csak abban az esetben várható és követelhető, ha egyrészt a szükséges gyakoribb utazások lehetőségére akként biztosítatnék, hogy az utazási költségek fedezése tekintetében ne lennének a kir. tanfelügyelők általában szűkre korlátozott összegű utazási átalányra és így gyakran az ügy tetemes hátrányára szolgáló takarékosagra, vagy tulkiadásra utalva, vagy esetleg kész alkalmat találva megtakarításokra is, és ha más részről azon tanfelügyelők is, kik csupán díjokkal rendelkezhetnek, a díjok helyett inkább tollnokkal láttatnának el, kinek munkássága, feltehető képzettség voltánál fogva, nem függ oly szorosan össze a tanfelügyelő jelenlétével és a kitől inkább várható a tanfelügyelő távollétében is ezen távollétet pótló irodai önállóbb tevékenység a nagyobb felolvasással nem járó ügyek feldolgozásánál.” — A felterjesztés ez után az ungi viszonyok változására terve át, az utazási átalány beszüntetését javasolja s kir. tanfelügyelő részére az állami tisztviselők, például az állam-építészeti hivatalok közegeinek utazásaihoz hasonló módon, kellően igazolt utazási számlák esetenkénti bemutatása alapján kiutalványozandó kilométer-pénzt s díjok helyett tollnokot kér, és így végzi: — „Ezen kérelmünk támogatására bátrak vagyunk még felhozni, hogy a kir. tanfelügyelő utazási költségeinek az általunk javasolt módon történő fedezése a kitűzött cél elérésének biztosításán kívül alkalmas eszközt fog a magas kormány kezébe adni a kir. tanfelügyelő utazásának nyilvántartására és ellenőrzésére, és hogy két irányu kérelmünk teljesítése esetében előálló kiadási többlet bő fedezetet talál azon pozitív anyagi és erkölcsi haszonban, mit a népiskolák anyagi és szellemi ügyeinek közvetlenebb gondozása és ellenőrzése kimaradhatatlanul nyújtani fog.”

— **A IV. egyetemes tanitógyűlés előkészítő bizottságának** megalakítása ügyében a végrehajtó-bizottság elnöksége tudvalevőleg felhívást intézett a fővárosban levő köznevelésügyi egyesületekhez. E felhívásra az orsz. kisededő egyesülettől a következő értesítés érkezett a végreh. biz. elnökségéhez: „Tisztelt Elnökség! Folyó évi október hó 26-án kelt nagybecsű felhívására van szerencsém a t. Elnökséget értesíteni, hogy a IV. egyet. tanitógyűlés előmunkálataimál leendő tárgyalásokon az „Országos Kisededő Egyesület”-et P. Szathmáry Károly, egyesületi titkár, Lederer Ábrahám, vál. tag és Dömötör Géza orsz. kisededő képezdei igazgató urak fogják képviselni; s közöltem velük a t. Elnökség ama kívánságát, hogy a tárgyalásokban a nemes ügy sikeres megoldásához szükséges komoly elhatározással és kitartó munka-kedvvel vegyenek részt. — Budapest, 1889. november 14.

— Tiszta Kálmánné s. k., mint az „Országos Kisededő Egyesület” elnöke.

— **Gönczy Pál bucsuja.** Gönczy Pál, vallás- és közoktatásügyi nyugalmazott államtitkár e hó 26-án délelőtt 11 órakor bucsuzott el a kultuszminiszterium tisztikarától. A tisztviselői kar ez alkalomra a miniszter várótermében gyülekezett össze s ide Gönczy Pál pontban 11 órakor Berzeviczy államtitkár kíséretében érkezett meg. Zajos éljenzéssel fogadták az egybegyűltek a bucsuzó államtitkárt s az éljenzés csillapultáival Berzeviczy bucsuzó beszédet intézett hozzá. Gönczy e beszédre meghatottan válaszolt; kijelentette, hogy egész életében, összes ténykedésében mindig a szeretet vezérelte s most is ezzel a szeretettel vesz bucsut volt tisztársaitól. Beszéde végeztével újra felhangzott az éljenzés s a bucsuzó államtitkár szívvelyesen kezelt fogva minden egyes tisztviselővel, távozott.

— A „tanító“ és a bot. A „Népnevelő“ folyó évi november 1-én megjelent számában Várnay álnév alatt nekem ront valaki a miatt a szörnyű bűnöm miatt, hogy „Humanizmus az iskolai nevelésben“ című művecskémét megírni s az ő tudta és beleegyezése nélkül kiadni merészeltem. A főmédvény hangja, modora és tendenciája felment a kötelesség alól, hogy komolyan szóba álljak írójával. Nem tudom, ki követte el ezt a „kritikát“: nem is vagyok rá kíváncsi: azt sejttem, hogy valamelyik „buzgó“ hitoktató az illető, ki bottal veri Istennek ígését a „lusta-gyermekbe. Akárki legyen, a „bot mestere“ és alkalmasint „udvari szállítója.“ kinek bot nélkül is ugyancsak a nyaka közé találtam suhintani: nem esudálkozom rajta, ha „üzlet“-ének veszedelme s az ütés fájdalma oktan, káromló szavakat adnak ajkaira. Hogy még sem mellőzöm hallgatással „keserű bírálatát.“ nem azért teszem, mintha embertársam kínjait fokozni akarnám. Ez nem fér a humanus emberhez, felszólalásom oka, hogy sértését, mint önérzetes férfi, nem hagyhatom szó nélkül. Várnay „szégyenli leírni“, hogy akadt tanító, ki ilyen könyvet kiadott. Ha igazságot szerető s önmagába szállani tudó ember lenne Várnay, most azt szégyellené, a mit leírt. Nincs hozzá reményem, hogy ezt megtegye, nekem kell szégyelmem, hogy tanító (ha ugyan az!), nekem kell restellenem, hogy van kartársam, ki nyíltan fogja pártját a tanítóban az állatnak az ember rovására. — **Ember János.**

— **A IV. egyetemes tanító-gyűlés** ügyével foglalkozott az „Ungm. ált. nép-tanító-egyesület“ választmányja f. hó 21-én tartott ülésében. **Ember János** előterjesztésére kimondta, hogy a gyűlés megtartását multhatatlanul szükségesnek tartja: idejéről az 1890. évi júl. 5–10. napjait ajánlja, helyéül Budapestet. Tárgyak legyenek: 1. A tanítótság anyagi helyzete. 2. A tanítói állás biztosítása. (szolg. pragmatika). 3. A tanítóképzés egyenlősítése, a képesítés központosítása (Tihanyi tanfelügyelő indítványára). 4. A tanítói oklevél értéke. 5. Egy értekezés vitával (Tárgy: a népnevelés kötelezettsége vagy a gyermekek nemek szerinti elkülönítése). 6. Egy felolvasás vita nélkül. 7. Indítványok. — Az ajánlott tételek élénk vitaközlést keltek, melyek az előadó indokolása szerint fogadtattak el. A tudósító ezuttal nem számol be az érdekes megokolással, miután az előadó terjedelmesebb cikksorozatát szándékozik erről a Népi Lapjában írni. — Köszönettel vesszük. Szerk.

— **Halálozás.** Zurányban e hó 18-án helyezték örök nyugalomra Janisch Gusztáv ág. ev. néptanítót. Az elhunyt 62 éves volt s 41 évig működött a tanítói pályán. — A m. szigeti áll. t. képezde-tanár-testülete mély fájdalommal jelenti érdemes tagjának: Nagy Károly, gyakorló-iskolai tanítónak e hó 25-én 36 éves korában szív-szélhűdés következtében történt gyászos halálát. — Kassa szab. kir. város közs. el. iskolai tanító-testülete fájdalmas szívvel tudatja szeretett kartársnőjének: Trojcsán Gabriellának e hó 25-én Bécsben történt elhunytát. A megboldogultat e hó 27-én temették el Bécsben. Áldás emlékekre!

Szerkesztői üzenetek.

Z. O. **Arad.** A jó kíváncsi soh' se jó későn. E számban ugyan már ki nem adhattuk, de a jövő számban mindenesetre benn lesz. — **B. J. Karánsebes.** A vizsonválasz adására megvan a jogod. A kérdéses tárgyat illetőleg még egy másik cikk is van kezünk között: jó lenne talán megvárni annak a megjelenését is! A többire nézve iparkodni fogunk mindennemű igénynek eleget tenni. — **Sz. K. Budapest.** Egyes kis dolgozat. Köszönjük. Mielőbb sorát ejtjük. — **A. S. Dicső-Szt. Márton.** A gyűlésről szóló tudósítást megkaptuk. Iparkodni fogunk neki helyet szorítani. — **G. I. Budapest.** Az értesítés megjött. A gyűlés sikere érdekében kövessetek el minden lehető. Hiszszük, hogy a gyűlés után rendezendő társasvacsorában minél többen fogunk részt venni.

Budapest, 1889. Rudnyanszky A. könyvnyomdájából. IV. Papnevelő-utca 8. sz.

XXIV. évfolyam. 48. szám.

Budapest, 1889. november 30.

NÉPNEVELŐK LAPJA

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI SZAKKÖZLÖNY.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

SOMLYAY JÓZSEF.

KIADÓ:

MÉHNER VILMOS

Megjelenik minden szombaton.

Előfizetési ára: egész évre 4 frt, fél évre 2 frt, negyed évre 1 frt.

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőhöz (**Budapest, I. kerület, Alkotás-utca 19. sz.**); előfizetési pénzek, reclamációk és hirdetések a kiadóhoz, (**Budapest, IV. kerület, Papnövelde-utca 8. sz.**) küldendők.

BUDAPEST

MÉHNER VILMOS KIADÁSA.

1889.

TARTALOM.

- A magyar tanítók háza.
A 600 frt fizetési minimum. — **Simkó** Endre.
Hogyan javítsuk a nyelvtani (fogalmazási) gyakorlatokat? (Módszertani kérdés.) —
(Vége.) — **Szabó** Lajos.
Nyílt levél fűdő dr. Komlóssy Ferenc szerkesztő és lapfőadóhoz. —
Sretvizer Lajos.
Tárca: a) Kisdiednevelés a magas ószakon. — **Pápai** Károly.
b) Zirzen Janka jubileuma.
Iskolai értesítők.
Irodalom.
Vegyesek.
Szerkesztői füzetek.
Hirdetések.

Hirdetések.

„101 iskola-ének“

az elemi iskolai növendékek számára.

A két füzethől álló gyűjteménynek „dalkönyve” azok kezébe való, kik kőta szerint tanítják az éneket az elemi iskolában. Ara e füzetnek 60 kr.

A másik füzet, a „szövegeknyv” ára 10 kr., tartalmaz válogatott szívmelől, hazafiúi stb. versecskéket, valamint az elemi iskolákban leginkább használt dallamok szövegét. A szöveg mind a két füzetben egyenlő.

Kapható: Wehner Gyula Józsa, főv. igazg. tanítónál, Budapest, IV. ker. gróf Károlyi-utca 8. sz.

■ A boríték 3. és 4. oldal tartalma, Méhner Vilmos kiadóhivatalában megjelent és engedélyezett tankönyvek tekintetében a tanító urak és az iskola hatóságok figyelmébe ajánlatik. ■